

Zapsali se do dějin Chodova

Zapsali se do dějin Chodova

Sie trugen sich ein in die Geschichte Chodaus

Úvod

Pojďte si s námi na následujících stránkách připomenout osobnosti, které se v několika posledních staletích významně podílely na rozkvětu Chodova a zanechaly v něm nesmazatelné stopy, s nimiž se setkáváme do dnešních dnů. V průběhu času a v důsledku vysídlení původních obyvatel jména těchto osobností vymizela z obecného povědomí Chodováků. Věříme, že tato brožurka přispěje k zacelování prázdných míst v dějinách našeho města.

Einleitung

Erinnern sie sich mit uns auf den folgenden Seiten der Persönlichkeiten, die sich in einigen der letzten Jahrhunderte entscheidend an der Entwicklung Chodaus beteiligten und dabei ihre dauerhaften Spuren hinterließen, denen wir bis heute begegnen. Im Laufe der Zeit und aufgrund der Umsiedlung der einstigen Bewohner verschwanden die Namen dieser Persönlichkeiten aus dem Bewusstsein der heutigen Bewohner von Chodov. Wir glauben, dass diese Broschüre zur Vervollständigung der lückenhaften Kenntnisse der Geschichte unserer Stadt beiträgt.

Johann Wilhelm von Plankenheim

(1624 – 24. 1. 1710)

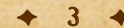
*šlechtic, donátor a majitel panství Horní a Dolní Chodov
Adeliger, Gönner und Eigentümer der Herrschaft Ober- und Unterchodau*

Plankenheimové byli majiteli Chodova od roku 1644 a mezi českou zemskou šlechtu byl Jan Vilém přijat v roce 1653. Během jeho života byl v Chodově postaven dnes již neexistující kostel (1658) a hlavně byly vytvořeny dodnes zachované nejstarší městské památky – kostelní zvon „Jan Vilém“ (1658), dvoje boží muka (1672 a 1673) a mariánský sloup (1675). Na samém konci svého života se mu pak podařilo spojit Horní a Dolní Chodov do jednoho správního celku. Zemřel na svém zámku v Chodově a jeho ostatky dnes spočívají v kryptě kostela svatého Vavřince.

Die Plankenheims waren Eigentümer Chodaus ab den Jahre 1644. In die böhmischen Landesadeligen wurde Johann Wilhelm im Jahre 1653 aufgenommen. Während seines Lebens wurde in Chodau 1658 die heute nicht mehr existierende Kirche erstellt und zugleich wurde das bis heute erhaltene älteste städtische Andenken – die Kirchenglocke Johann Wilhelm 1658 geschaffen. Weiter zwei Martersäulen in den Jahren 1672 und 1673 und die Mariensäule 1675. Am Ende seines Lebens ist es ihm gelungen, Ober- und Unterchodau in eine Verwaltungseinheit zu vereinigen. Er starb auf seinem Schloss in Chodau, seine Sterbereste ruhen in der Gruft unterhalb der Laurentiuskirche.

Johann Wilhelm von Plankenheim

Franz Flamin von Plankenheim

(18. 5. 1677 – 7. 5. 1733)

šlechtic, donátor a majitel panství Horní a Dolní Chodov

Adeliger, Donator (Stifter) und Eigentümer der Herrschaft Ober- und Unterchodau

Byl prvorozeným synem Jana Viléma z Plankenheimu, po jehož smrti v roce 1710 převzal správu Chodova a nechal zde vybudovat v letech 1710-1720 barokní zámek. Pro svou velkou zbožnost obdržel v roce 1718 od papeže Klementa XI. relikvie - třísky svatého Kříže a úlomky kostí sv. Vavřince, sv. Šebestiána a sv. Barbory. To byl jeden z důvodů, proč od roku 1725 financoval stavbu nového kostela svatého Vavřince. Tato stavba jeho rodinu finančně vyčerpala. Franz Flamin zemřel v roce 1733, jen několik týdnů před dokončením stavby kostela, do jehož krypty byl jako první z rodu Plankenheimů pohřben.

Er war der erstgeborene Sohn des Johann Wilhelm von Plankenheim. Nach dessen Tod im Jahre 1710 übernahm er die Verwaltung Chodaus und ließ hier in den Jahren 1710-1720 das barocke Schloss errichten. Für seine große Frömmigkeit erhielt er im Jahre 1718 vom Papst Clemens dem XI Relikte des heiligen Kreuzes und einen Bruchteil der Knochen der Heiligen Laurentius, Sebastian und Barbara. Dies war einer der Gründe, warum er ab dem Jahre 1725 die neue Laurentiuskirche finanzierte. Dieser Bau hat seine Familie finanziell ruiniert. Franz Flamin starb im Jahre 1733, nur wenige Wochen vor der Beendigung des Kirchenbaues, in dessen Gruft er als erster aus dem Stamm der Plankenheimer beigesetzt wurde.

Franz Flamin von Plankenheim

Anton Zeidler

(7. 1. 1842 – 27. 2. 1927)

starosta, lékárník, mecenáš
Bürgermeister, Apotheker und Mäzen

Společně s Karlem Fenklem a Josefem Gerstnerem se o něm český místodržitel hrabě Thun zmiňuje v dopise císaři jako o muži, který se nejvíce zasloužil o rozvoj Chodova. Byl prvním chodovským lékárníkem a nechal si vystavět honosný nárožní dům s lékárnou v dnešní ulici Dukelských hrdinů. Desítky let zasedal v městské radě a v letech 1905 – 1907 zastával úřad starosty města. Výrazně podporoval rekonstrukci kostela svatého Vavřince na přelomu 19. a 20. století, opravenému kostelu věnoval jedno vitrážové okno.

Zusammen mit Carl Finkl und Josef Gerstner beschreibt Graf Thun in einen Brief an den Kaiser Anton Zeidler als einen Mann, der sich am meisten um die Entwicklung Chodaus verdient gemacht hat. Er war der erste Chodauer Apotheker der sich ein repräsentatives Haus mit Apotheke errichten ließ. Jahrzehnte war er Mitglied im Stadtrat, in den Jahren 1905 bis 1907 war er Bürgermeister der Stadt. Mit Nachdruck unterstützte er am Übergang vom 19. in das 20. Jahrhundert die Fertigstellung der St. Laurentius Kirche und spendete ein Bleiglasfenster.

Anton Zeidler

Anton Langer

(6. 7. 1847 – 9. 2. 1908)

podnikatel, továrník, politik a mecenáš
Unternehmer, Fabrikant, Politiker und Mäzen

Pocházel z krušnohorských Vejprt, od roku 1885 se podílel, společně s Karlem Fenklem, na vedení porcelánky „Richter, Fenkl & Hahn“, jako její obchodní ředitel. Byl velmi aktivní v mnoha organizacích, desítky let byl členem městské a krajské rady, podporoval štědrými finančními dary chodovské spolky a velkou sumou přispěl také na rekonstrukci kostela sv. Vavřince, kde jej připomíná jedno z vitrážových oken. V roce 1888 si nechal v Chodově vystavět vilu, ve které dnes sídlí dům dětí a mládeže. V této vile zemřel ve věku 61 let, pohřben však byl ve svém rodném městě.

Er stammt aus dem erzgebirgischen Weipert. Ab dem Jahre 1885 leitete er zusammen mit Karl Fenkl die Porzellanfabrik „Richter, Fenkl & Hahn“ als kaufmännischer Direktor. Er war sehr aktiv in vielen Organisationen, Jahrzehnte war er Mitglied im Stadt- und Kreisrat. Mit umfangreichen finanziellen Spenden unterstützte er die Chodauer Vereine und trug auch zur Rekonstruktion der Kirche des Hl. Laurentius bei. Ein Bleiglasfenster in der Kirche erinnert daran. Im Jahre 1888 ließ er sich in Chodau eine Villa errichten, in der heute das Haus der Kinder und der Jugend untergebracht sind. Im Alter von 61 Jahren verstarb er in seiner Villa, beerdigt wurde er jedoch in seiner Geburtsstadt.

Anton Langer

Carl Fenkl

(24. 7. 1847 – 18. 8. 1920)

starosta, továrník a mecenáš
Bürgermeister, Fabrikant und Mäzen

V roce 1883 stál u zrodu továrny na porcelán „Richter, Fenkl & Hahn“ a o dva roky později se stal jejím ředitelem. Byl aktivní v mnoha chodovských spolcích, dlouhá léta byl náčelníkem místního sboru dobrovolných hasičů. V roce 1890 se stal starostou a pod jeho vedením byl Chodov v roce 1894 povýšen na město. Během jeho působení byly nově vydlážděny ulice a dochází k velkému stavebnímu a průmyslovému rozvoji města. Z jeho vlastních prostředků byl v roce 1895 založen městský park. Po odchodu z funkce, v roce 1900, byl jmenován čestným občanem města.

Im Jahre 1883 war er Mitbegründer der Porzellanfabrik „Richter, Fenkl & Hahn“. Zwei Jahre später wurde er deren Direktor. In vielen Chodauer Vereinen war er sehr aktiv, zudem war er lange Jahre Kommandant der örtlichen freiwilligen Feuerwehr. Im Jahre 1890 wurde er Bürgermeister und unter seiner Leitung wurde Chodau 1894 zur Stadt erhoben. Während seines Wirkens wurden die Straßen gepflastert und es kam zur großen baulichen und industriellen Entwicklung der Stadt. Aus seinen privaten Mitteln wurde im Jahre 1895 der Stadtpark errichtet. Nach dem Ausscheiden aus seinen Funktionen im Jahre 1900 wurde er zum Ehrenbürger der Stadt ernannt.

Carl Fenkl

Josef Gerstner

(5. 1. 1856 - 5. 12. 1932)

starosta, továrník, filantrop a mecenaš
Bürgermeister, Fabrikant, Philanthrop und Mäzen

Stál u zrodu většiny chodovských spolků a sdružení a významně se podílel na životě obce. V roce 1892 založil Josef Gerstner v budově bývalého chodovského mlýna malou továrnu, vyrábějící transportní stroje a příslušenství. V devadesátých letech hodně spolupracoval s Karlem Fenklem na správě obce a v roce 1901 byl sám zvolen starostou. Během jeho působení v úřadu byl do města zaveden elektrický proud, opraven kostel, založen zaopatřovací spolek pro chudé a bylo otevřeno kino. Po jeho odchodu z úřadu mu papež udělil nejvyšší papežské vyznamenání „Pro ecclesia et pontifice“ („Pro církev a papeže“).

Er stand Pate bei der Gründung der meisten Chodauer Vereine und Vereinigungen und beteiligte sich aktiv am gesellschaftlichen Leben der Gemeinde. Im Jahre 1892 gründete Josef Gerstner im Gebäude der einstigen Chodauer Mühle eine kleine Fabrik zur Erzeugung von Transportgeräten und Zubehör. In den 90er Jahren arbeitete er viel mit Karl Fenkl in der Verwaltung der Gemeinde und im Jahre 1901 wurde er selbst zum Bürgermeister gewählt. Während seines Wirkens im Amt wurde in der Stadt der elektrische Strom eingeführt, die Kirche renoviert, der Verein zur Versorgung der Armen gegründet und das Kino eröffnet. Nach seinem Abgang aus dem Amt erhielt er vom Papst die höchste päpstliche Auszeichnung „Pro ecclesia et pontifice“ („Für die Kirche und den Papst“)

J. Gerstner

Eduard Kronberger

(30. 5. 1865 - 30. 10. 1940)

velkoobchodník a podnikatel
Großkaufmann und Unternehmer

Pocházel z jihočeské Bechyně a do Chodova se přistěhoval za obchodem. Brzy se mu začalo dařit a v roce 1905 si nechal v dnešní Staroměstské ulici postavit honosný dům, který svou velikostí a zdobností výrazně převyšoval většinu tehdejších chodovských stavení. Dnes v tomto domě, s č. p. 18, sídlí služebna Policie ČR. V době druhé světové války byl kvůli svému židovskému vyznání Eduard Kronberger a členové jeho rodiny zavražděni ve vyhlazovacích táborech. K uctění jejich památky byly před jejich domem v roce 2015 položeny pamětní kameny, tzv. Stolpersteine. Z rodiny se zachránily jen děti, které do Anglie odvezl sir Nicholas Winton. Jejich potomci se zúčastnili slavnostního aktu odhalení pamětních kamenů v Chodově.

Er stammte aus Südböhmen. Nach Chodau kam er aus beruflichen Gründen. Sehr früh war er erfolgreich und im Jahre 1905 ließ er sich in der Altstädterstraße ein prunkvolles Haus errichten, das durch die Größe und Stuckverzierungen die meisten der damaligen Chodauer Bauten überragte. Heute ist in diesem einstigen Wohnhaus die Polizei der Tschechischen Republik untergebracht. In der Zeit des 2. Weltkrieges wurde die Familie von Eduard Kronberger aufgrund ihres jüdischen Glaubens deportiert und in Konzentrationslagern umgebracht. Zu Ehren des Andenkens an die Mitglieder dieser Familie wurden vor ihrem einstigen Haus im Jahre 2015 Gedenksteine, sog. Stolpersteine, in den Boden eingearbeitet. Aus der Familie gerettet wurden nur die Kinder, die Sir Nicolas Winton nach England brachte. Deren Nachkommen beteiligten sich an der feierlichen Enthüllung der Gedenksteine im heutigen Chodov.

Mons. Wenzl Möckl

(8. 6. 1869 – 20. 6. 1939)

papežský tajný komoří, arcibiskupský konzistoriální rada, krajský vikář a děkan chodovské farnosti

Päpstlicher geheimer Kämmerer, Erzbischöflicher Konsistorialrat, Kreisvikar und Dekan der Pfarrei Chodau

Narodil se v Horní Blatné, odkud odešel studovat teologii do Vídně, Říma a Prahy, kde byl vysvěcen na kněze. V roce 1900 byl jmenován farářem v Chodově, kde působil až do své smrti. Zasadil se o velké rekonstrukce kostela ve 20. a 30. letech a také nechal v letech 1914 – 1916 vystavět novou farní budovu. Děkan Möckl dosáhl velkého uznání nejen v Chodově, o čemž svědčí řada titulů a ocenění, včetně titulu Monsignora, který mu udělil papež Pius XI. Wenzl Möckl zemřel v Chodově a byl pohřben na místním hřbitově.

Geboren ist er in der Bergstadt Blatten. Von dort ging er nach Wien, Rom und Prag und studierte Theologie. In Prag wurde er zum Priester geweiht. Im Jahre 1900 wurde er zum Pfarrer von Chodau ernannt, dort wirkte er bis zu seinem Tod. Er setzte sich ein für die große Rekonstruktion der Kirche in den 20er und 30er Jahren und ließ 1914 – 1916 die neue Pfarrei errichten. Dekan Möckl erreichte große Anerkennung nicht nur in Chodau, wovon eine Reihe von Titeln und Ehrungen einschl. des Titels Monsignore zeugen. Diesen verlieh ihm Papst Pius der XI. Wenzl Möckl starb in Chodau und wurde am örtlichem Friedhof beerdigt.

Mons. Wenzl Möckl

Carl Gasch jr.

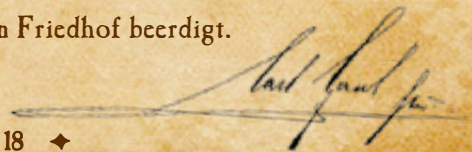
(15. 9. 1872 – 22. 4. 1924)

podnikatel a továrník
Unternehmer und Fabrikant

Člen významné průmyslnické rodiny Gaschů. Jeho otec, Carl Gasch senior, založil v roce 1883 v Chodově první strojírenský závod „CARL GASCH MASCHINENFABRIK“, který se během času vypracoval mezi největší podniky ve městě. Firma nejprve vyráběla a opravovala kotle, zabývala se slévárnictvím a zámečnictvím. V roce 1907 si Gasch nechal patentovat školní lavice se sklopnými sedadly, které se pak na dlouhá léta staly součástí mnoha škol. Vyráběla se zde ozubená kola, řemenice, trubky různých průměrů a důlní stroje. Carl Gasch, stejně jako ostatní členové rodiny, je pohřben na městském hřbitově.

Mitglied der bedeutenden industriellen Familie der Gaschs. Sein Vater, Carl Gasch sen. gründete im Jahre 1883 in Chodau den ersten Maschinenbetrieb „Carl Gasch Maschinenfabrik“, der sich im Laufe der Zeit zu einem der größten Betriebe entwickelte. Die Firma erzeugte und reparierte anfangs Kessel und beschäftigte sich mit der Gießerei und Schlosserei. Im Jahre 1907 ließ sich Gasch Schulbänke mit kippbaren Sitzen patentieren, die über viele Jahre zur Möblierung der Schulen zählten. Erzeugt wurden zudem Zahnräder, Rohre unterschiedlichster Querschnitte und Geräte für den Bergbau. Carl Gasch – gleich wie die weiteren Familienmitglieder – ist am städtischen Friedhof beerdigt.

Hugo Hammerschmid

(30. 5. 1874 – 3. 3. 1963)

lékárník, politik
Apotheker und Politiker

Narodil se a vyrostl v Kadani, kde vystudoval gymnázium. Na konci 19. století vystudoval farmacii na Univerzitě Karlově a posléze nastoupil v Chodově do lékárny Antona Zeidlera, jejíž vedení o několik let později převzal. Již jako samostatný lékárník si nechal v roce 1911 vystavět hosnoný dům s lékárnou, který s rodinou obýval až do vysídlení v roce 1946. Dnes v tomto domě sídlí městská knihovna. Jeho dcera Herta také vystudovala farmacii, ale krátce po dokončení studia zemřela na zákeřnou chorobu.

Geboren und aufgewachsen in Kaden, dort absolvierte er auch das Gymnasium. Am Ende des 19. Jahrhunderts studierte er auf der Karls Universität Pharmazie. Danach trat er in die Apotheke des Anton Zeidler ein, deren Leitung er einige Jahre später übernahm. Schon als selbständiger Apotheker ließ er sich im Jahre 1911 ein prunkvolles Wohnhaus mit Apotheke erstellen, das er mit der Familie bis 1946 bewohnte. Heute ist darin die Bücherei untergebracht. Seine Tochter Herta, die ebenfalls Pharmazie studierte, starb kurz nach dem Studium an einer töckischen Krankheit.

Hugo Hammerschmid

Franz Heinzmann

(31. 3. 1877 – 8. 4. 1966)

ředitel školy, skladatel a varhaník
Direktor der Schule, Komponist und Organist

Pocházel z Kraslic, jeho otec byl krajský školní inspektor a on sám vystudoval učitelství. Od roku 1905 byl učitelem na základní škole v Chodově, později se zde stal ředitelem a za jeho působení dosáhl počet žáků sedmi stovek. V roce 1911 si nechal vystavět dodnes stojící zahradní vilu u potoka na počátku Plankenheimovy ulice. Byl aktivním hudebníkem, ovládal hru na několik hudebních nástrojů, zpíval a sám skládal hudbu. Je autorem chodovské mše k počtě svatého Vavřince, která se hrála během poutní slavnosti a část z ní se nám zachovala.

Er stammt ursprünglich aus Graslitz, sein Vater war Schulinspekteur und er selbst studierte Lehramt. Ab dem Jahre 1905 war er Lehrer an der Grundschule in Chodau, später wurde er Direktor. Während seines Wirkens stieg die Schülerzahl auf 700. Im Jahre 1911 ließ er sich die bis heute erhaltene Villa am Beginn der Plankenheim-Straße erstellen. Er war aktiver Musiker, beherrschte mehrere Instrumente, sang und komponierte Musikstücke. Er ist auch der Autor der Chodauer Messe zu Ehren des Heiligen Laurentius. Teile diese Komposition, gespielt bei festlichen Anlässen, blieben uns erhalten.

Franz Heinzmann

Hedwig Ritter

(10. 7. 1888 – 4. 4. 1936)

podnikatelka, majitelka uhelných a kaolinových dolů
Unternehmerin, Eigentümerin der Kohle- und Kaolinschächte

Po smrti svého otce dr. Gustava Linnartze zdělila v roce 1917 statek a zámek v Horním Chodově a společně s ním i chodovské doly. Svou firmu nazvala „Uhelné závody Hedviky Ritterové v Chodově“ a řídila ji více než deset let. Ve spolupráci se svým manželem Jindřichem rozvíjela těžební činnost na posledních hlubinných dolech v Chodově – Hedwiga I, Hedwiga II a Jindřich. V roce 1928 prodala svou firmu za tehdy astronomickou částku dvou milionů korun. Když za čas zemřela v hornochodovském zámku, byla pochována na chodovském hřbitově, kde leží dodnes.

Nach dem Tod Ihres Vaters Dr. Gustav Linnartz erbte sie im Jahre 1917 den Gutshof mit Schloss in Ober-Chodau sowie die Chodauer Schächte. Ihre Firma nannte sie „Kohle Betriebe Hedwig Ritter in Chodau“ und leitete diese über zehn Jahre. In Zusammenarbeit mit ihrem Ehemann Heinrich erweiterte sie die Förderung bei den letzten Untertagegruben in Chodau – Hedwig I, Hedwig II und Heinrich. Im Jahre 1928 verkaufte sie ihre Firma zu der damals astronomischen Summe von zwei Millionen Kronen. Nach dem sie im Ober-Chodauer Schloss verstarb wurde sie im Chodauer Friedhof beerdigt. Dort ruht sie bis heute.

Hedwig Ritter

Johann Wilhelm von Plankenheim

- mariánský sloup, zvon Jan Vilém
- Mariensäule, die Glocke „Johann Wilhelm“

Franz Flamin von Plankenheim

- kostel svatého Vavřince, rodový erb pánů z Plankenheimu
- Laurentiuskirche, Familienwappen der Familie Plankenheim

Anton Zeidler

- Anton Zeidler, Zeidlerův nárožní dům a dekorativní klenák z tohoto domu
- Herr Anton Zeidler, Zeidler's Haus in Fenzlstraße und Dekorative Putte aus diesem Haus

Anton Langer

- Langerova vila, porcelánka Richter, Fenzl & Hahn, vitrážové okno v kostele
- Langer - Villa, Porzellanfabrik Richter, Fenzl & Hahn, Bleiglasfenster

Carl Fenzl

- Fenzlova vila, Carl Fenzl, městský park
- Villa Fenzl, Herr Carl Fenzl, Stadtpark

Josef Gerstner

- Josef Gerstner, prapor pěveckého spolku Mozart, Gerstnerova továrna
- Herr Josef Gerstner, die Fahne von dem Gesangsverein Mozart, Gerstner - Fabrik

Eduard Kronberger

- Eduard Kronberger s vnoučaty, Kronbergerův dům v roce 1935 a dnes
- Eduard Kronberger mit Enkeln, Kronbergerhaus im Jahre 1935 und heute

Mons. Wenzl Möckl

- kostel svatého Vavřince, Mons. Wenzl Möckl, chodovská fara
- Laurentiuskirche, Mons. Wenzl Möckl, Pfarrhaus in Chodov

Carl Gasch jr.

- Carl Gasch, Gaschovy strojírna
- Herr Carl Gasch, Carl Gasch Maschinenfabrik

Hugo Hammerschmid

- budova dnešní městské knihovny, původní stavební plány budovy
- heutige Stadtbücherei, die ursprünglichen Baupläne

Franz Heinzmann

- Franz Heinzmann, Heinzmannova vila, Plankenheimova ulice s Heinzmannovou vilou v popředí
- Herr Franz Heinzmann, die Heinzmann - Villa, Plankenheimstraße mit der Heinzmann - Villa

Hedwig Ritter

- hrobka rodiny Ritter, zámek v horním Chodově, dům Hedwiga
- Familiengruft der Familie Ritter, Schloss in Ober-Chodau, Hedwig-Grube

Zapsali se do dějin Chodova

Fotografie:

**archiv města Chodova, Státního okresního archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích
a soukromé archivy Miloše Běloháveka a Ivany Sarkányové**

Text: Miloš Bělohávek

Překlad: Josef Moder

Vydalo Město Chodov 2016

Sie trugen sich ein in die Geschichte Chodaus

Fotografien:

**Archiv der Stadt Chodov, Staatliches Bezirksarchiv Sokolov mit Sitz in Jindřichovice
und private Archive von Miloš Bělohávek und Ivana Sarkányová**

Text: Miloš Bělohávek

Übersetzung: Josef Moder

Herausgeber Stadt Chodov 2016

